

Atatürk (1955) adlı eserleri Atatürk'ün hayatını çocuklara anlatan bu tür eserlerdendir. Atatürk ile ilgili olarak Münir Hayri Egeli (1904-1970) nin yazdığı ve Atatürk'ün el yazısı ile de üzerinde düzeltmeler yaptığı *Bay Önder* adlı oyun onu destanî çehresiyle gösterir (16). Münir Hayri Egeli ayrıca birçok masalları da derleyerek yazmıştır. Bunların kaynağı Anadolu halk masalları, efsane ve mitolojidir (*Bu Toprağın Öz Masalları*). Ayrıca Vişnusama ve Robert Louis Stevenson'dan yaptığı çeviriler, konusunu Millî Mücadele'den alan *Atatürk'ün Kahraman Çocukları* vardır. Çocuklara tasarruf fikrini vermek amacıyla da kısa oyunlar yazmıştır.

Atatürk hakkında yazılmış olan ve çocuklara da hitap edecek nitelikteki şiirlerin sayısı çoktur. Bunlar arasından seçtikleriyle Behçet Necatigil değerli bir derleme hazırlamıştır:

Bilhassa hece vezni ve sade dil ile yazan Faruk Nafiz Çamlıbel (*Akıncı Türküleri*), Yusuf Ziya Ortaç (*Kuş Cıvıltıları*), Hasan Ali Yücel (*Sizin İçin*), O. Seyfi Orhon, Necmettin Halil Onan, Ömer Bedreddin Uşaklı, Orhan Şaik Gökyay, Ahmet Kutsi Tecer, Mehmet Faruk Gürtonca, Emin Recep Gürel, Halide Nusret Zorlutuna (*Yurdumun Dört Bucağından*), Kemalettin Kamu, Vasfi Mahir Kocatürk, Yaşar Nabi Nayır, Cahit Sıtkı Tarancı, Ziya Osman Saba, Orhan Veli, Cahit Külebi, Necati Cumalı, Fazıl Hüsni Dağlarca. Behçet Necatigil'in çocuklar için yazdığı şiirler sevilerek okunmuştur.

Cumhuriyet devrinde birçok gazete çocuklar için özel ilâve yayımlamış fakat bunlarda daha ziyade eğlendirici fıkra ve karikatürlere ağırlık vermiştir. Cumhuriyet devrinde çıkan dergilerden *Talebe Mecmuası* (1925, 2 sayı, Hikmet Arif, Ömer Kemal) 1923, *Çocuk Postası* (1923, 2 sayı, Süleyman Tefik), *Çocuk Dünyası* (30 sayı Ahmed Halid, 1926-1927); *Çocuk Yıldızı* (1923, 5 sayı Hocaoğlu Selim), *Çocuk Sesi* (1928-1928 sayılar karışık). Bir ara *Çocuk Sesi Afacan* adıyla da çıkmıştır. M. Faruk Gürtonca), *Mektepli* (1329, 24 sayı İskender Fahreddin, Hüseyin Hâmid); *Arkadaş Çocuk* (1936-1948), *Haftalık Resimli Gazetemiz* (1925, 1 sayı, Tahsin Demiray). Bu dergiler arasında *Doğan Kardeş*'in (1945 vd.) çok ayrı bir yeri vardır. Denilebilir ki nesiller bu dergi ile yetişmişlerdir. Günümüzde de gazetelerin ve bazı bankaların yayımlamakta oldukları çocuk dergileri bulunmaktadır. Bunlardan birinde ticarî, diğerinde reklam, dolayısıyla, yine ticarî amaç bulunduğu söylenebilir. Sorumsuz bir yayım dünyasının ürettiği çizgi romanlar, çocukları okuma ve düşünme alışkanlığından uzaklaştırmakta ve geleceğin de fotoroman okurlarını hazırlamaktadırlar.

Çocuklar için yazılan roman, hikâye ve tiyatro oyunlarında iki nokta dikkati çekmektedir.

1) Bir kısmı fakir kimsesiz, kısaca zor durumdaki bir çocuğun, dürüstlüğü, çalışkanlığı ve açığızluluğu sayesinde, bulunduğu durumdan kurtulması. Macera romanı düzeyindeki bu tür eserler pek çoktur. Hemen hemen hepsi çok basit bir plan içinde yürür. Fakat bu tür eserler çocuklar tarafından inanılmayacak kadar çok sevilip benimsenmektedir. Bu tür romancıların başında Kemalettin Tuğcu (d. 1902) gelir. (17)

2) İkinci grup ise bir çocuğun macerasının tarihî atmosferde anlatıldığı romanlardır.

Tanzimat'tan itibaren çocukları toplumun özlediği kişiler olarak yetiştirmek maksadıyla edebiyatçılarımız elbirliği etmişlerdir. Bu yüzden didaktik eserlerin çoğunlukta olduğu görülür. 1970 lerden sonra Türkiye'deki sosyal ve politik durum dolayısıyla farklı siyasi görüşlerin çocuğa da aktarılması için yoğun bir faaliyet başlamıştır. Gerek sayı gerek çocuğa ve ailesine hitap edecek renkli baskılarla Marksist öğretiyi telkin eden kitapların çoğunlukta olduğu görülmektedir (18). Tıpkı romanımızda ve şiirimizde olduğu gibi düşmanlık telkini, çocuklar için yazılan eserlere de masal atmosferinde nakledilmiştir. Bu ve çocuğu birtakım haydut hikâyeleri ve maceralara tutkun eden resimli roman salgını çocuklar için yapılan yayınların en tehlikelidir. Çocukları zararlı yayınlardan korumak için bir kanun bulunmasına rağmen, bu kanunun yürürlükte olduğunu gösteren bir uygulama yapılmamıştır.

Sayı bakımından çok olan çocuk kitapları arasında nelerin yararlı nelerin zararlı olduğunun seçimi hususunda çok defa anne-babalar yarımsız kalmaktadırlar. Yapılması gereken en önemli iş, çocuğun fikrî gelişmesine en az bedeninin gelişmesi kadar önem vermesi gereken kurumların, bu yayınları gözden geçirerek yapacakları değerlendirmeleri bir dergi vasıtasıyla anne ve babalara ulaştırmalarıdır.

Bütün edebiyat eserlerinin şartı olan seçme, değiştirme ve yeniden yapma prensibi çocuk eserleri için de geçerlidir. Soyut kavram ve değerler, edebiyat eserlerinde somutlaşır. Bundan dolayı da daha tesirli olur. Eski masal ve hikâyelerin yeni baştan ideolojik planda işlenmeleri daima görülmüştür. Buna engel olmak sanatçıya müdahale sayılacağı için mümkün değildir. Fakat çocuklarını ilerde birer âlet haline getirecek tehlikeli akımlardan korumak isteyen anne ve babaların kendilerini uyuracak güvenilir bir yardıma ihtiyaçları vardır.

Türk Dili, 400, Nisan 1985, s. 186-194.

16. Emine Işık, *Münir Hayri Egeli'nin Çocuk Kitaplarının Tahlili*, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde yapılan lisans tezi, 1977.

17. Hediye Oral, *Kemalettin Tuğcu'nun Çocuk Romanları*, 1977, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü. Lisans tezi.

18. Bu konu hakkında propaganda çevrelerinin yaptığı yayımların dışında bir de yayımlanmamış lisans tezi bulunmaktadır: Emine Sayın, *Çocuk Edebiyatı* İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü 1982. Bu çalışmada Emine Sayın, ideolojik çalışmaların çocuk kitaplarına nasıl aksettirildiği metinlere dayanarak incelenmiştir.